

Aspekty týkající se (i) vývozu z Běloruské republiky do Ruské federace zemědělských výrobků, surovin a potravin pocházejících ze Spojených států, zemí Evropské unie, Kanady, Austrálie a Norského království a (ii) dodávek do Ruské federace produktů vyrobených v Běloruské republice za použití výše uvedených zemědělských výrobků, surovin a potravin

Obecné informace

Jak obecně známo, Ruská federace vydala roční zákaz (od 6.8.2014 do 5.8.2015) dovozu do Ruské federace zemědělských výrobků, surovin a potravin pocházejících ze Spojených států, zemí Evropské unie, Kanady, Austrálie a Norského království (Dekret Prezidenta Ruské federace ze dne 6. srpna 2014 č. 560 „O použití zvláštních ekonomických opatření pro zajištění bezpečnosti Ruské federace“, dále jen „Dekret“).

Kontrolou dodržování zákazu byla obecně pověřena Federální celní služba Ruské federace.

Seznam zemědělských výrobků, surovin a potravin, na které se vztahují sankce

Seznam zemědělských výrobků, surovin a potravin, na které se vztahují sankce, je stanoven Usnesením vlády Ruské federace ze dne 7. srpna 2014 č. 778 „O opatřeních k realizaci Dekretu Prezidenta Ruské federace ze dne 6. srpna 2014 č. 560 „O použití zvláštních ekonomických opatření pro zajištění bezpečnosti Ruské federace“ (ve znění Usnesení vlády Ruské federace ze dne 20. srpna 2014 č. 830) a je uveden níže:

Kód Zbožové nomenklatury zahraničně politické činnosti Celní unie (dále jen „ZN ZPČ CU“)	Název zboží *)***)
0201	Hovězí maso, čerstvé nebo chlazené
0202	Hovězí maso, zmrazené
0203	Vepřové maso, čerstvé, chlazené nebo zmrazené
0207	Maso a jedlé droby z drůbeže, uvedené ve zboží položce č. 0105, čerstvé, chlazené nebo zmrazené
z 0210**	Maso solené, ve slaném nálevu, sušené nebo uzené
z 0301**	Ryby živé (kromě plůdků lososa atlantského a (<i>Salmo salar</i>) a pstruha (<i>Salmo trutta</i>))
0302, 0303, 0304, 0305, 0306, 0307, 0308	Ryby a korýši, měkkýši a ostatní vodní bezobratlí
z 0401**, z 0402**, z 0403**, z 0404**, z 0405**, z 0406**	Mléko a mléčné výrobky (kromě bezlaktózového mléka a bezlaktózových mléčných výrobků)
0701 (kromě 0701 10 000 0),	Zelenina, jedlé okopaniny a hlíznatá zelenina

0702 00 000, 0703 (kromě 0703 10 110 0), 0704,0705, 0706, 0707 00, 0708, 0709, 0710, 0711, 0712 (kromě 0712 90 110 0), 0713 (kromě 0713 10 100 0), 0714	(kromě sadbových brambor, sazeček, hybridní cukrové kukuřice určené k setí, hrachu určeného k setí)
0801, 0802, 0803, 0804, 0805, 0806, 0807, 0808, 0809, 0810, 0811, 0813	Ovoce a ořechy
1601 00	Salámy a podobné výrobky z masa, masných drobů nebo krve, hotové potraviny vyrobené na jejich základě
z 1901 90 110 0**, z 1901 90 910 0**, z 2106 90 920 0**, z 2106 90 980 4**, z 2106 90 980 5**, z 2106 90 980 9**	Potraviny nebo hotové výrobky (kromě biologicky aktivních doplňků stravy; vitaminových a minerálních doplňků; látek určených k aromatizaci; bílkovinných koncentrátů ((živočišného a rostlinného původu) a jejich směsí; potravinových vláknin; přídavných látek (včetně komplexních)

Poznámky k seznamu:

* - při uplatnění seznamu se má používat výhradně kód ZN ZPČ CU, název zboží je uveden pro
snadnější použití;

** - při uplatnění této položky se má používat jak kód ZN ZPČ CU, tak název zboží (například
zbožová položka 0210 ZN ZPČ CU zahrnuje maso a jedlé droby, solené, ve slaném nálevu, sušené nebo
uzené; požitelnou mouku a moučku z masa nebo drobů);

*** - kromě výrobků určených pro dětskou výživu.

**Právní a regulační rámec, který se používá pro určení země původu zboží ve vzájemném obchodu mezi
Běloruskou republikou a Ruskou federací**

Běloruská republika je součástí celní unie s Ruskou federací a Republikou Kazachstán (dále jen „**Celní
unie**“). Celní regulace v Celní unii se uskutečňuje v souladu s celními předpisy Celní unie, a v části
neregulované těmito předpisy se do doby stanovení odpovídajících právních vztahů na úrovni celních
předpisů Celní unie používá regulace v souladu s právem členských států Celní unie.

Členské státy Celní unie přijaly Celní kodex Celní unie, jehož ustanovení mají přednost před jinými
ustanoveními celních předpisů Celní unie.

V různých tiskovinách se objevily a objevují informace, že zákaz dovozu do Ruské federace
zemědělských výrobků, surovin a potravin z výše uvedených států lze jednoduše legálně obejít tím, že
budou tyto nejdříve dovozeny do Běloruska či Kazachstánu a poté reexportovány do Ruské federace
v rámci svobodného pohybu zboží, výrobků a surovin v rámci Celní unie. Tato informace není pravdivá.
Zemědělské výrobky, suroviny a potraviny podléhající Ruskou federací zadaným sankcím nemohou být
z hlediska výše uvedeného Dekretu prezidenta Ruské federace dovezeny legálně do Ruské federace ani
z Běloruska.

Pravdou ovšem je, že s ohledem na existenci Celní unie není na vnitřní běloruské – ruské hranici automatická celní kontrola a možnosti ruských orgánů takovýto zakázaný reexport kontrolovat jsou tak omezené. Nicméně ruské orgány (zejména Federální služba pro veterinární a fytosanitorní dohled) v současnosti již rozmístily u běloruských hranic speciální kontroly, které fakticky kontrolují doklady vztahující se k zemědělským výrobkům, surovinám a potravinám a zjišťují, zda se případně nejedná o zakázaný reexport (fakticky se nejedná o kontroly celní, ale o kontroly dodržování sanitárních a fytosanitárních předpisů, v příslušných dokumentech by totiž měly být i údaje o původu zboží apod.). Možnosti ruských orgánů fakticky odkontrolovat, zda zemědělské výrobky, suroviny či potraviny přecházející běloruskou hranici nejsou „zakázaného původu“ jsou sice omezené (soustřeďují se v podstatě jen na kontrolu, zda dostupné sanitární a fytosanitární doklady a další doklady / údaje potvrzují, že jde o zboží běloruského původu), ale z tisku jsou známy informace, že již byly ruskými orgány vráceny do Běloruska kamióny se zbožím, které se sice dle dokladů tvářilo jako zboží běloruského původu, ale obaly zboží byly v polštině a uváděly polského výrobce.

Právně určující pro to, zda určitý zemědělský výrobek, surovina či potravina podléhá výše uvedeným ruským sankcím, je určení země jeho původu.

V souladu s čl. 58 Celního kodexu Celní unie se za zemi původu považuje země, v níž zboží bylo **zcela vyrobeno nebo v dostatečné míře opracováno (zpracováno) v souladu s kritérii, stanovenými celními předpisy Celní unie**. Při tom se zemí původu zboží může rozumět skupina zemí, celní unie zemí nebo region nebo část země, pokud existuje potřeba jejich vyčlenění pro účely určení země původu zboží. **Daný článek rovněž stanoví, že se určování země původu zboží pocházejícího z členské země Celní unie uskutečňuje v souladu s právními předpisy této členské země Celní unie, pokud mezinárodní smlouvy nestanoví jinak.**

V souladu s čl. 84 bod 2 Zákona Běloruské republiky ze dne 10.1.2014 č. 129-Z „O celní regulaci v Běloruské republice“ se v případě potřeby určení země původu zboží, které se přepravuje v rámci celního území Celní unie a pochází z členských zemí Celní unie, aplikují pravidla určení země původu zboží stanovené v souladu s mezinárodními smlouvami Běloruské republiky uzavřenými v rámci zóny volného obchodu Společenství nezávislých států, pokud mezinárodní smlouvy členských zemí Celní unie nestanoví jinak.

V této souvislosti se ke zjištění země původu zboží v zahraničním obchodu Běloruské republiky s Ruskou federací používá Dohoda o pravidlech určení země původu zboží ve Společenství nezávislých států uzavřená v Jaltě dne 20.11.2009 (dále jen „**Dohoda**“). Účastníky Dohody jsou Běloruská republika, Ázerbájdžánská republika, Arménská republika, Republika Kazachstán, Kyrgyzská republika, Moldavská republika, Ruská federace, Republika Tádžikistán, Ukrajina.

Kritéria určení země původu zboží

Pravidla určení země původu zboží ve Společenství nezávislých států schválené v Dohodě stanoví, že **zemí původu zboží je země, která je účastníkem Dohody, na jejímž území bylo zboží zcela vyrobeno nebo opracováno/zpracováno v souladu s těmito Pravidly, což odpovídá i definici v Celním kodexu Celní unie.**

Za zboží zcela vyrobené v zemi, která je účastníkem Dohody, se považuje:

PRAGUE

BRATISLAVA

KYIV

SOFIA

MOSCOW

BUCHAREST

WARSAW

MINSK

- a) přírodní zdroje (nerostné suroviny a minerální výrobky, vodní, půdní zdroje, zdroje atmosférického vzduchu) získané z hlubin země daného státu, na jeho území nebo v jeho pobřežním moři (jiné vodní nádrži země), z jeho dna nebo z atmosférického vzduchu na území daného státu;
- b) produkty rostlinného původu vypěstované a/nebo sklizené v dané zemi;
- c) živá zvířata narozená a odchovaná v této zemi;
- d) produkty získané v dané zemi ze zvířat v ní odchovaných;
- e) produkty lovu a rybolovu v této zemi;
- f) produkty mořského rybolovu a jiné produkty vytěžené z moře loděmi této země nebo loděmi které byly jí pronajaty.;
- g) produkty získané na palubě zpracovatelských lodí tohoto státu výhradně z produktů uvedených v odstavci f);
- h) produkty získané z mořského dna nebo mořského podzemí ležícího mimo teritoriální vody země, za předpokladu, že tato země má výhradní práva ke zpracování tohoto mořského dna nebo mořského podzemí;
- i) odpady a šrot (druhotné suroviny) z výrobních a jiných zpracovatelských operací a použité předměty sebrané v této zemi, které mohou sloužit pouze pro opětovné získání surovin;
- j) technologicky vyspělé výrobky získané v kosmickém prostoru prostřednictvím kosmických lodí této země nebo kosmických lodí, které byly jí pronajaty;
- k) zboží vyrobené v této zemi výlučně z produktů uvedených v odstavcích a) až j).

Pro účely určení původu zboží vyrobeného v zemi, která je účastníkem Dohody, se může používat **kumulativní princip**, který určuje původ zboží v případě jeho následného zpracování a který spočívá v tom, že pokud se při výrobě finálního produktu v jedné ze zemí, která je účastníkem Dohody, používají suroviny, pocházející z jiné země nebo zemí, které jsou účastníky Dohody, potvrzené certifikátem (certifikáty) ST-1 o původu zboží (dále jen – „**Certifikát ST-1**“) a postupně následně opracovávané/zpracovávané v jiné zemi nebo zemích, které jsou účastníky Dohody, za zemi původu takového zboží se považuje země, na jejímž území se uskutečnilo poslední podstatné opracování/zpracování.

V případě, že se na výrobě zboží podílely třetí země, mimo zemi, které jsou účastníky Dohody, se země původu určuje v souladu s kritériem podstatného opracování/zpracování zboží.

Podmínky splnění kritéria podstatného opracování/zpracování zboží

Kritérium podstatného zpracování zboží může být naplněno splněním následujících podmínek:

- a) **změna zbožové položky dle ZN ZPČ na úrovni aspoň jednoho z prvních čtyř znaků, k níž došlo v důsledku opracování/zpracování** (například zpracování chlazeného filé lososa atlantského (*Salmo salar*) uzením mění zbožovou položku ZN ZPČ CU 0304 41 000 0 na zbožovou položku ZN ZPČ CU 0305 41 000 0);
- b) **splnění potřebných podmínek, výrobních a technologických operací, při jejichž výkonu se zboží považuje za pocházející ze země, kde k těmto operacím došlo** (například, aby čerstvému, chlazenému nebo zmrazenému masu a jedlým drobům z drůbeže, uvedeným ve zbožové položce č. 0105 (kód 0207 ZN ZPČ) byl udělen status původu při použití ve výrobě produktů ze třetích zemí, je potřeba, aby toto zboží bylo vyrobeno ze surovin uvedených v jakýchkoli položkách kromě položky 0207 ZN ZPČ);

c) **procentuální pravidlo ad valorem, kdy hodnota použitých materiálů zahraničního původu dosahuje fixního procentuálního podílu v hodnotě finálního výrobku** (například, aby mléku nebo smetaně (kondenzovaným nebo obsahujícím přidaný cukr nebo jiná sladidla (kód 0402 ZN ZPČ)) byl udělen status původu při použití ve výrobě produktů třetích zemí, je potřeba, aby tyto produkty byly vyrobeny ze surovin jakýchkoli položek, ale cena (hodnota) použitých surovin spadajících do stejné položky jako hotový výrobek při tom nesmí přesáhnout 40 % hodnoty finálního výrobku).

Hlavní podmínkou kritéria podstatného opracování/zpracování je změna zbožové položky dle ZN ZPČ na úrovni aspoň jednoho z prvních čtyř znaků. Tato podmínka se vztahuje na všechny výrobky, kromě výrobků uvedených v Seznamu podmínek, výrobních a technologických operací, při jejichž výkonu se zboží považuje za pocházející ze země, kde k těmto operacím došlo (příloha č. 1 k Pravidlům určení původu zboží ve Společenství nezávislých států). Procentuální pravidlo ad valorem se rovněž týká výrobků v Seznamu, a je kritériem určení původu jednak v některých případech samostatně, jednak v některých případech v kombinaci s požadavky na výrobní a technologické operace uvedených výše ad b).

V případě uplatnění procentuálního pravidla ad valorem se nákladové ukazatelé vypočítávají:

pro suroviny zahraničního původu – dle celní hodnoty těchto surovin při jejich dovozu do země, na jejímž území probíhá výroba finálního výrobku, nebo dle dokumentárně potvrzené ceny jejich prvního prodeje na území země, kde probíhá výroba finálního výrobku;

pro finální výrobek – na základě ceny „ze závodu“ (ex works)

Při určení země původu zboží v souladu s kritériem podstatného opracování/zpracování se připouští použití surovin zahraničního původu, které patří do stejné zbožové položky (na úrovni prvních čtyř znaků) jako finální výrobek, za podmínky, že jejich cena (hodnota) nepřesáhne 5 % ceny (hodnoty) finálního výrobku na základě ceny „ze závodu“ a že tyto suroviny jsou nezbytnou složkou při výrobě finálního výrobku (kromě výrobků, pro něž jsou v Seznamu stanoveny jiné podmínky), dodržení těchto podmínek musí být potvrzeno v osvědčení o původu zboží nebo ve znaleckém posudku, vydaném zplnomocněným orgánem nebo jinými organizacemi v souladu s vnitrostátními právními předpisy země, která je účastníkem Dohody.

Za operace, které neodpovídají kritériu podstatného opracování/zpracování, se považují:

- a) operace, které formou ochrany zajišťují dobrý stav výrobků během dopravy a skladování;
- b) příprava zboží k prodeji a přepravě (rozdělení a sestavování zásilek, třídění a přebalování), rozebrání a sestavování balení;
- c) mytí, čištění, odstranění prachu, pokrytí oxidem, olejem nebo jinými látkami;
- d) žehlení nebo mandlování textilií (všechny druhy vláken a přízí, tkaniny vyrobené ze všech druhů vláken a přízí a výrobky z nich);
- e) natírání a leštění;
- f) loupání, částečné nebo úplné bělení, leštění a hlazení obilovin a rýže;
- g) operace spočívající v barvení cukru nebo tvarování kostkového cukru;
- h) loupání, vyzrnění a řezání ovoce, zeleniny a ořechů;
- i) ostření, mletí nebo řezání, které nezpůsobují podstatné rozdíly mezi získanými složkami a původními výrobky;
- j) prosévání přes síto nebo řešeto, třídění, výběr nebo sdružování (včetně tvorby souboru předmětů);

- k) uložení do láhví, baněk, flakónů, pytlů, beden, krabic a jiné jednoduché balící operace;
- l) jednoduché montážní operace nebo demontáž zboží;
- m) rozdělení výrobku na části, které nezpůsobuje podstatné rozdíly mezi získanými složkami a původním výrobkem;
- n) mísení výrobků (složek), které nezpůsobuje podstatné rozdíly mezi získanými výrobky a původními složkami;
- o) porážka zvířat, bourání (třídění) masa;
- p) kombinace dvou nebo více výše uvedených operací

Pokud se splnění kritéria podstatného opracování/zpracování vůči zboží dosahuje výhradně v důsledku uskutečnění výše uvedených operací a) až p), dané zboží se nepovažuje za pocházející ze země, ve které k těmto operacím došlo.

Doklady k potvrzení země původu zboží

Dohoda stanoví, že k potvrzení země původu zboží v konkrétním státě za účelem získání možnosti využívat režimu volného obchodu (osvobození od celních a jiných poplatků, které plní stejnou funkci jako celní, za vývoz a/nebo dovoz zboží) je potřeba předložit celním orgánům země dovozu originál certifikátu ST-1 nebo prohlášení o původu zboží. Prohlášení o původu zboží může být předloženo, pokud celková hodnota zboží pocházejícího ze země, která je účastníkem Dohody, deklarovaného v rámci jedné zásilky nepřesáhne částku odpovídající 5000 (pěti tisícům) amerických dolarů.

Při vývozu zboží ze zemí, které jsou účastníky Dohody, se certifikát ST-1 vydává zplnomocněným orgánem (v případě Běloruské republiky Běloruskou obchodní a průmyslovou komorou).

Certifikát ST-1 se vystavuje a vydává na jednu dodávku zboží (tak jak je dodávka vymezena příslušnou smlouvou).

Doba uplatnění certifikátu ST-1 za účelem poskytování režimu volného obchodu je omezena na 12 měsíců od data vydání.

Mimo jiné se od doby vytvoření jednotného celního území členských zemí Celní unie ve vzájemném obchodu nepoužívají celní poplatky, množstevní omezení a ekvivalentní opatření. Celní kontrola na společné hranici Běloruské republiky a Ruské federace se také neprovádí. V této souvislosti a také vzhledem k tomu, že neexistuje regulační rámec nebo jakákoli vysvětlení, týkající se toho, jak se v obchodu Běloruské republiky s Ruskou federací má prokazovat dodržování běloruskou stranou zákazu dovozu zemědělských výrobků, surovin a potravin ze států stanovených v Dekretu, lze logicky předpokládat a dovozovat, že se pro tyto účely, stejně jako pro účely poskytování režimu volného obchodu, lze prokazovat (v případě pochybností na straně příslušných ruských orgánů) certifikátem ST-1. V případech, kde by pochybností neměly vůbec vznikát (např. zhotovení v Bělorusku klobás z masa importovaného z EU) by měly zcela postačit příslušné doprovodné dokumenty vydané dle příslušných běloruských předpisů a předpisů Celní unie (tj. certifikát ST-1 by se v takových případech jevil nadbytečný).

V této souvislosti upozorňujeme, že dle informací Běloruské obchodně průmyslové komory zatím není po certifikátech ST-1 pro účely exportu potravin a potravinářských výrobků velká poptávka, nicméně určité případy těchto požadavků již se začínají objevovat. Je to jednak motivováno snahou exportéra o eliminaci případných právních rizik a půtek s ruskými orgány, jednak dle neoficiálních informací i

požadavky některých distribučních potravinářských řetězců v Rusku, které začaly předložit certifikátů ST-1 od svých dodavatelů z Běloruska vyžadovat (zjevně s motivací vyhnout se problémům s ruskými orgány a potencionálním postihům pro dovoz a distribuci zakázaných potravin a potravinářských výrobků).

Závěrem, je na místě dodat, že Bělorusko v současnosti podniká řadu kroků, kterými povoluje dřívější omezení exportu vybraných potravinářských produktů a zvířat na své území (v srpnu byl například zrušen dřívější zákaz dovozu živého dobytka – nastolený původně v souvislosti se Schmallerbergovým virem, dochází k uvolňování kvót na dovoz jiných potravin apod.).

Cíl je zjevně dvojitý:

- (i) jednak v souvislosti s pravidly platnými v rámci Celní unie zvýšit v Bělorusku produkci potravinářských výrobků k exportu do Ruska pomocí zpracování surovin a komodit dovezených ze zahraničí (byť tyto zahraniční suroviny, komodity či výrobky nelze pro současné sankce exportovat přímo do Ruska, lze je exportovat do Běloruska (které se k sankcím nepřidalo), kde dostatečným zpracováním získají status výrobku běloruského původu, který již může být do Ruska legálně dovezen);
- (ii) jednak zajistit dostatečné dodávky na samotný běloruský trh, kde existuje v důsledku snahy všech běloruských producentů nyní exportovat do Ruska a nahradit absentující zahraniční výrobky, určité riziko nedostatku a neúměrného zvyšování ceny.

Příležitosti, které se v Bělorusku ve smyslu výše uvedeného vyskytly, již začali využívat především polští a litevští dodavatelé, a to mimo jiné i v oblasti mléčných výrobků (viz např. <http://news.tut.by/economics/414828.html>). Snahy směřují jednak k čistě smluvní kooperaci s běloruskými dodavateli, jednak k zakládání společných podniků v Bělorusku.

Možností efektivního využití běloruských dodavatelských kanálů jsou diskutovány i na oficiální úrovni. 26.8.2014 například jednala v Minsku delegace ruských řetězců (X5 Retail Group, "Дикси", "Ашан", "Магнит", "Магнолия"), jedním z hlavních témat bylo i nevybírání tzv. „vstupních poplatků či bonusů“, které jsou ruskými řetězci v současnosti za vstup do jeho obchodů fakticky vybírány a pro běloruské dodavatele jsou příliš vysoké.